

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF april 2021

Het zichtbaar maken van ons Romeins verleden; o.a. op het dorpsplein.

Hallo Leden.

Hier de eerste nieuwsbrief in 2021. Nog steeds hebben we te maken met de corona pandemie. Dit betekent dat het Torenmuseum nog steeds gesloten is. Het betekent ook dat voor het tweede jaar geen ledenvergadering kan worden gehouden deze maand. We hopen dit te kunnen doen in oktober. Wel hebben we voor u het jaarverslag in deze nieuwsbrief. Verder alles over de nieuwste opgravingen en wat dit betekent voor de historie van ons dorp. In de serie straten in Valkenburg gaan we naar de Kerkweg en Sluisweg/steeg. We wensen u veel leesplezier met deze nieuwsbrief.

Redactie.

PS. Als u de bijdrage voor 2021 nog niet hebt voldaan, vragen we u deze als nog te doen.

JAARVERSLAG 2020

Geheel vernieuwde expositie in het museum; hier de 2e verdieping gewijd aan de Romeinse soldaten.

Dit verenigingsjaar stond vooral in het teken van de herinrichting van de exposities in het Torenmuseum. Vanwege deze herinrichting was het museum het grootste deel van het jaar gesloten, waardoor de gevolgen van de corona-maatregelen beperkt bleven.

En als we voor 2020 toch een hoogtepunt moeten noemen, dan is dat de opening van de exposities op 9 oktober door wethouder Knape in het dorps huis.

Ook heel positief zijn de resultaten van de archeologische opgravingen op het voormalige vliegveld. Hoewel dit tot gevolg heeft, dat een groot deel van de Romeinse historie in Valkenburg moet worden herschreven. Helaas waren er een paar zaken die voorbereid waren, maar niet uitgevoerd konden worden. Dat betrof onder meer de derde Dag van de Romeinen. Het was een bijzonder jaar.

Activiteiten

Vergeleken met voorgaande jaren waren de activiteiten beperkt, uiteraard vanwege het corona-virus. Maar zoals gebruikelijk begon het verenigingsjaar op 6 januari op de nieuwjaarsreceptie van de gemeente Katwijk. Op 21 februari was de vereniging vertegenwoordigd bij de overhandiging van een eerste Romeinse paal in het RMO.

In maart heeft de vereniging samen met andere organisaties bezwaar gemaakt tegen de sloopplannen van de Duitse barakken langs de Wassenaarse weg.

Op initiatief van de vereniging werd in april verlichting aangebracht op de erebegrafplaats waardoor de herdenkingszuil 's nachts verlicht is.

Eind april verscheen de nieuwste uitgave van de vereniging over De Wederopbouw van Valkenburg, samengesteld door Henk Imthorn. Van het boekje zijn er ruim 100 verkocht.

De jaarlijkse Algemene ledenvergadering zou worden gehouden op 23 april, maar ook deze kon niet doorgaan.

Na maanden voorbereiding wordt tijdens de derde bestuursvergadering het Beleidsplan 2020-2024 goedgekeurd en vastgesteld.

Een grote herdenking van 75 jaar bevrijding stond dit jaar ook op het programma, maar veel programmaonderdelen moesten worden geschrapt. In het kader van de herdenking werden de volgende zaken wel uitgevoerd: de vereniging heeft medewerking verleend aan de tentoonstelling 75 bevrijding in het Katwijks museum. In samenwerking met de Stichting Canon van Katwijk is de lesbrieff "Oorlogssporen" opgesteld voor de groepen 6/7 en 8 van het basisonderwijs.

De vereniging heeft ook een bijdrage geleverd voor het boekje van Ruurd Kok "bang voor mooi weer". Zes verhalen werden verzorgd voor Zicht op Valkenburg over de oorlog in Valkenburg en de vereniging heeft informatie geleverd aan een project van het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Op 15 september werd de regio bezocht door een commissie van de UNESCO, in verband met de nominatie van de Limes als werelderfgoed. De commissie werd rondgeleid in het Torenmuseum. Het Rijksvastgoedbedrijf maakte op 2 november filmopnamen in het museum in verband met de opgravingen op het voormalige vliegveld.

Nieuw is dat de vereniging gaat deelnemen aan de klankbordgroep voor de inrichting van de wijk Valkenhorst, alsmede in de klankbordgroep die gaat over de Cultuurhistorische Waardenkaart in Katwijk. De vereniging neemt ook al deel in Archeologische Werkgemeenschap Nederland, de Stichting Canon van Katwijk, de Werkgroep Romeinen in Katwijk, limestafel Zuid-Holland en het Erfgoedplatform van de gemeente Katwijk. De vereniging verzorgde het aanbrenge van een gedicht op het Limesbord bij de kerk en ook werd meegewerkt aan het plaatsen van een houten Romeinse mijlpaal, met een informatiepaneel bij het Dorpshuis.

Op 24 december werd bij het Torenmuseum de Lichtjesavond georganiseerd samen met de

Oranjevereniging en Arjan de Hertog. Deze keer helaas zonder aanwezigen.

In de maanden mei, augustus en december werd een Nieuwsbrief onder de leden verspreid. Voor het blad 'Zicht op Valkenburg', de website van de vereniging Rijnlandse Geschiedenis en voor lokale kranten werden diverse artikelen en bijdragen aangeleverd.

Torenmuseum

Het Torenmuseum was op tien zaterdagen in januari, februari en maart geopend van 13.00 tot 16.00 uur. Nieuw in het museum is een kopie van de zogenaamde Peutingerskaart.

Het museum werd op 25 februari bezocht door een Haags seniorengezelschap bestaande uit 27 dames. Op 12 maart werd groep 6 van de W. van Veenschool uit Katwijk nog rondgeleid in het museum. Maar na 12 maart was het museum gesloten in verband met de corona-maatregelen. Na een maandenlange voorbereiding begon op 19 augustus de renovatie van de exposities op de eerste, tweede en derde verdieping. Ook is het Torenmuseum van binnen en buiten geschilderd en is er nieuwe vloerbedekking aangebracht.

Op 9 oktober vond in het Dorpshuis een bijeenkomst plaats ter gelegenheid van de

heropening. Hierbij was een beperkt aantal genodigden aanwezig, waaronder wethouder Knappe, die de openingshandeling verrichte.

Vanaf zaterdag 10 oktober was het museum weer zeven zaterdagen geopend voor het publiek, waarbij corona-regels in acht werden genomen. Vooraf reserveren was nodig.

Half december werden weer nieuwe maatregelen van kracht, waardoor het museum de laatste twee weken van jaar weer gesloten was.

Op de zaterdagen dat het museum in 2020 wel open was bezochten 151 bezoekers het museum. De leden van de werkgroep Evenementen en exposities hebben het hele jaar door veel energie

gestoken in de voorbereiding en uitvoering van de herinrichting van de tijdelijk expositie en de Romeinen-exposities. Hierbij werd intensief samengewerkt met de gemeente, het provinciaal depot, het RMO en de heer Van Ginkel van het bedrijf TGV, dat de Romeinen exposities opnieuw heeft samengesteld.

De werkgroep bestaat uit Corrie van Kralingen, Jan Bakker, Gerrit Russchenberg en Henk Imthorn.

De renovatie is mogelijk gemaakt door subsidies van de Provincie Zuid-Holland, het Prins Bernhard Cultuur Fonds, de gemeente Katwijk en de Wijkraad Valkenburg.

Bestuur en vrijwilligers

Op 21 maart is Corrie Hoffmans overleden. Jarenlang was zij een van de vrijwilligers die meehielp om het Torenmuseum draaiende te houden.

Het bestuur van de vereniging bestond het hele jaar uit dezelfde zeven personen: Nelly Smits (voorzitter), Henk Imthorn, Gerrit Russchenberg (penningmeester), Corrie van Kralingen, Herman Dijkhuizen, Leendert van der Ent en Jaap Dubbeldam (secretaris).

De vereniging werkt nauw samen met het bestuur van de Stichting de Valkenburgse Toren. Na het overlijden van de heer Noël Rosier was er geen voorzitter meer en in overleg met de gemeente is in 2020 de heer Hans van der Does tot voorzitter benoemd.

Omdat de ledenvergadering niet kon worden gehouden, zijn de stukken in april naar de leden toegestuurd met de vraag om te laten weten als ze bezwaar hadden tegen de herverkiezing van de volgens het rooster aftredende bestuursleden Henk Imthorn en Jaap Dubbeldam. Omdat er geen reacties zijn ontvangen bij de secretaris werden beiden geacht weer herkozen te zijn. Het bestuur heeft in 2020 zes keer vergaderd, waarvan twee keer bij een van de bestuursleden op een corona-verantwoorde locatie.

Samen met de vrijwilligers vormt het bestuur de werkgroepen, die zelfstandig een onderdeel van het verenigingswerk voor hun rekening nemen. Op 31 december waren er 15 vrijwilligers actief.

In 2020 waren er zes werkgroepen: Beheer toren/Technische Dienst, Collectiebeheer, Educatie, Communicatie, Evenementen/exposities en Historisch onderzoek.

De werkgroep Collectiebeheer is in het begin van het jaar bezig geweest met het inventariseren van de collectie van de vereniging. Boeken, foto's en andere objecten zijn gefotografeerd of gescand en digitaal opgeslagen. Een beperkt aantal boeken is aangeschaft, met name voor de eigen bibliotheek, maar ook met de bedoeling om deze in het museum te kunnen verkopen.

Door de sluiting van het museum en de daaropvolgende beperkende maatregelen konden er in 2020 geen rondleidingen voor scholen meer georganiseerd worden. De werkgroep Educatie heeft wel weer gezorgd voor een aantal informatiebordjes op het ereveld en voor de organisatie van de lichtjesavond.

Door de werkgroep Communicatie zijn persberichten opgesteld, artikelen geschreven, drie Nieuwsbrieven geproduceerd en is de website bijgehouden. Ook is gestart met het maken van een nieuwe website.

De werkgroep Evenementen en exposities is het hele jaar bezig geweest met de herinrichting van de Romeinse exposities op de tweede en de derde verdieping en de tijdelijk op de eerste verdieping.

Bij de werkgroep Historisch onderzoek lag de nadruk op het samenstellen van een boek over de wederopbouw na de meidagen van 1940. Dit boek werd vanaf eind april te koop aangeboden. Inmiddels zijn ruim 100 boekjes verkocht.

De website is het hele jaar in de lucht geweest en wordt zeer regelmatig bezocht.

Op 31 december 2020 bedroeg het ledenaantal 260.

Huisvesting van de vereniging

De huisvesting van de vereniging in de kerktoren onderging in 2020 een metamorfose. Alles werd

opnieuw ingericht en geschilderd en er werd nieuwe vloerbedekking aangebracht. Het Torenmuseum bevat vaste exposities op drie verdiepingen en in de lift. Op de vierde verdieping bevindt zich de bibliotheek met een verzameling boeken die op de een of andere manier met Valkenburg te maken hebben. Ook liggen er fotoboeken die ingezien kunnen

worden. De ruimte op de vierde verdieping wordt ook gebruikt als vergaderruimte.

Het baarhuisje aan de Ringweg is het hele jaar in gebruik geweest als opslagruimte.

De gemeente heeft nog geen oplossing gevonden tegen het doorslaand vocht in de trapopgang van het Torenmuseum.

Jaap Dubbeldam; secretaris.

Archeoloog Wouter Vos plaatst legioenskamp in het grote geheel

Vragen, vragen, vragen. Het is duidelijk dat het legioenskamp in Valkenburg bestaan heeft ergens tussen 39 en ongeveer 55 na Christus. Dat is een periode waarin de Romeinen in onze regionen van alles ondernamen. Maar helaas zeggen de antieke bronnen juist tussen 37 en 47 periode heel weinig over wat zich hier nu precies heeft afgespeeld. Waarschijnlijke scenario's zijn wel te maken. "Eén van de mogelijkheden is, dat het legioenskamp het XXe legioen uit Neuss herbergde toen het in 43 op doorreis was naar Britannia", zegt archeoloog Wouter Vos.

Damp slaat van de rivier af. De eerste stralen van de lentezon breken door de mistflarden en strijken over de schepen die zachtjes schommelend aan de Rijnkade in Praetorium Agrippinae liggen te wachten.

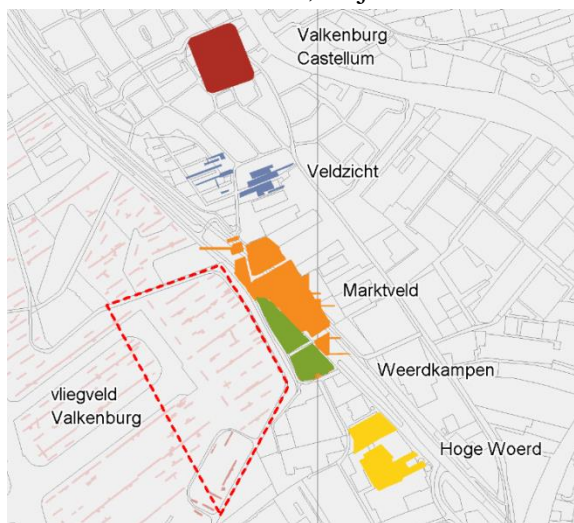
Trompetgeschal maakt duidelijk dat niet alleen de natuur, maar ook de mensheid wakker is. In het legioenskamp op de oever is het een drukte van belang. Officieren schreeuwen bevelen en soldaten stellen zich op in colonnes om hun mars richting het doel van die dag te beginnen....

Maar wat is dat doel? Steken ze zo meteen het estuarium over naar de noordoever, om via de duinen de eerste schreden van een strafexpeditie tegen de Friezen te zetten? Schepen ze zich in voor de overtocht naar Britannia om langs de kust naar Boulogne af te zakken, om vandaar het Kanaal over te steken?

Verloren geschiedenis

"Het behoort allemaal tot de mogelijkheden", stelt archeoloog Wouter Vos van Vos Archeo en van Saxion Hogeschool vast. "Maar welk van de opties het is geweest en in welk jaar precies, dat weten we niet. Tot voor korte hebben hadden we maar één echt betrouwbare dendrochronologische vaststelling voor de ouderdom van het legioenskamp. Dit oudste teruggevonden hout aan de Nederlandse limes – gedateerd op 39/40 na Chr. plus of min zes jaar – komt uit een proefsleuf uit 2010. Zeer recent zijn er drie dendrochronologische bepalingen afgerond, die de datering ondersteunen. Het blijkt inmiddels dat dit hout tot de fundering van de vijftieng meter brede poortconstructie aan de westkant van het legioenskamp behoorde. Zo'n kamp van groter dan 400 bij 400 meter moet wel de basis voor een enorme legerinzet voor een belangrijke campagne zijn geweest."

Helaas valt de dendrochronologische datering, tussen 33 en 46 na Chr., vrijwel

opgravingen in "Romeins" Valkenburg

volledig samen met de periode van 37 tot 47 na Chr. Dat is precies de periode waarvan de geschriften van Tacitus – de belangrijkste chroniqueur over deze streek en periode – verloren zijn gegaan. Het is zeker dat het legioenskamp bewust en gecontroleerd is ontmanteld. Dat is gebeurd voor het jaar 69, want toen zijn alle kampementen langs de limes in brand gestoken en een brandlaag ontbreekt hier. Rond 80 ging er een geul door de rand van het legioenskamp stromen.

Meer dendrochronologische onderbouwing

Vos heeft met smart zitten wachten op meer natuurwetenschappelijke bewijsvoering over het legioenskamp, die lange tijd is blijven berusten op slechts één dendrochronologische vaststelling. Het legioenskamp heeft verder wel exact dezelfde bouw, met een wal van zoden opgestapeld, op liggende balkjes, als het eerste Castellum in Valkenburg. De detaillering van deze zogeheten Gallische bouwwijze komt heel precies overeen. De datering van het Castellum is op basis van terra sigilla ta (gestempeld aardewerk) en muntvondsten vastgesteld en komt overeen met de dendrochronologische vaststelling van het legioenskamp.

Vos: "In zijn algemeenheid geldt: één datapunt is geen datapunt. Gelukkig zijn er inmiddels nieuwe dendro's binnen die de datering op 39/40

bevestigen. Dat helpt ons bij het bevestigen en uitsluiten van bepaalde scenario's.

Van tijdelijk naar permanent

Tijdens de Gallische oorlogen van 58-51 voor Chr. liet Caesar tijdelijke winterkampen aanleggen. Deze bestonden uit een gracht, waarbinnen een wal wordt opgeworpen. Op het binnenterrein stonden tenten. Een dergelijk tijdelijk kamp had geen torens of poorten. Bij de legioenskampen vanaf Augustus verandert dat. Ondanks dat het waarschijnlijk om tijdelijke uitvalsbases voor grote troepenverplaatsingen ging, kregen de constructies een meer permanent karakter. Het werden verdedigingswerken met torens, poorten, wallen en een houten binnen bebouwing.

poortgebouw op het vliegveld gevonden

Dat is wat ook in Valkenburg is teruggevonden: een enorm kamp met permanent lijkende verdedigingswerken, ondanks dat het misschien maar bedoeld was voor kortstondig gebruik.

In de periode tussen 28 en 60 na Chr. werden er talloze militaire acties langs het Nederlandse deel van de Rijn ontplooid. In het begin van deze periode werden er geen kampen opgezet met als doel een permanente bewaking van de limes op te zetten; de Castella en Castra werden gebouwd als uitvalsbases voor tijdelijke expedities. Naar het einde van deze periode ontstond er een vaste, permanente bezetting van de limes langs de Rijn, waarbij een selectie van de eerder aangelegde tijdelijke kampen een meer permanente rol toebedeeld had gekregen.

Legioenskampen die in eerste instantie misschien ook tijdelijk werden aangelegd zoals in Valkenburg, waren er ook in Bonn, Neuss en Mainz. In Xanten is zelfs een 'dubbelkamp' voor de huisvesting van twee legioenen gevonden. Het grote verschil met Valkenburg is, dat dergelijke kampen bij plaatsen als Bonn, Mainz en Xanten nog eeuwen later bleven bestaan voor de legioenen van het Rijnleger.

*een gave fundering van de omwalling.
HET BEWIJS van Romeinse activiteiten*

Het legioenskamp in Valkenburg door de Romeinen zelf is gesloopt en ontmanteld. Er is één ander voorbeeld bekend van een legioenskamp dat zorgvuldig werd ontmanteld, zoals dat ook in Valkenburg gebeurd lijkt. Het gaat om het kamp bij Inchtuthil in Schotland dat ongeveer tussen 82 en 87 bestaan heeft en al werd ontmanteld voordat het af was. Uit de opgravingen daar is gebleken hoe grondig alle materialen werden hergebruikt. De palen werden waar dat kon uitgegraven waar dat kon, om ze later te kunnen hergebruiken. In de smidse (fabrica) werd 3 ton aan spijkers gevonden die uit het hout getrokken waren.

Scenario's

Terug naar de scenario's over de expeditie waarvoor dit legioenskamp kan zijn aangelegd. **Scenario één en twee** betreffen de voorbereiding van expeditie onder Caligula naar Germania in 39 en naar Engeland in 40. Die oversteek is er toen niet gekomen. De Romeinen waren niet dol op expeditie overzee, zeker niet over de onstuimige

Noordzee. Het zou kunnen dat de legioenen geweigerd hebben zich in te schepen. Het is bekend dat ze dit onder Caesar ook slechts met grote tegenzin deden.

Of was het misschien **optie drie**, de expeditie van soldaten die in 41 onder generaal Gabinius diep in Germania op zoek gingen naar de laatste verloren legioensstandaard van de verslagen legioenen van Varus? Tijdens een eerdere expeditie waarin al twee van die standaarden teruggevonden waren, maar de laatste werd nog vermist. Gabinius weet deze 'aquila' (adelaar) inderdaad terug te vinden, en wel bij de Chauken in Noord-Duitsland.

Friezen en Chauken

Mogelijkheid vier is, dat het legioenskamp is aangelegd voor de oversteek in 43 onder Claudius die wel doorging. De Duitse historicus Aloys Winterling vermeldt in zijn boek 'Caligula, een biografie' dat in 43 vier legioenen met hulp troepen in duizend schepen de oversteek waagden. Claudius stond bij zijn aantreden te boek als een zwakkeling en hij en zijn adviseurs wilden dat imago met de verovering van Brittannië positief bijstellen. Die verovering zou hem als keizer op de kaart zetten.

Dan rest nog een **mogelijkheid (vijf)**: dat het tijdelijke legioenskamp in Valkenburg een rol speelde in de strafexpeditie van Corbulo in 47 tegen de Friezen en de Chauken ten noorden van de Rijn. Het daarbij ingezette Ve legioen Alaudae ('leeuweriken') had daarvoor wellicht naast Xanten een tweede uitvalsbasis nodig: Valkenburg. Het kan ook zijn dat het legioenskamp na de terugtrekking op de zuidelijke Rijnnoever is aangelegd als 'werkkamp' om het kanaal van Cobula te gaan graven.

“We weten heel globaal iets van een Friese opstand in 28”, zegt Vos. “Ondanks het feit dat de Friezen aan de noordkant van de Rijn wonen, hebben de Romeinen hier kennelijk een soort gezag. De Friezen waren in elk

geval tribuutplichtig, want ze klagen dat ze te veel en te grote runderhuiden moeten leveren. Wat zich rond hen tussen 28 en 47 afspeelde, weten we niet. Het is aannemelijk dat het onrustig bleef. Het castellum Velsen 2 bleef in deze periode gehandhaafd en in 47 werd blijkbaar een strafexpeditie nodig geacht. Later, onder Nero (54-68), gaat een Friese afvaardiging naar Rome om een pleidooi te houden voor het recht om landbouw te bedrijven op de noordelijke Rijnsoever. Kennelijk mochten ze dat niet.”

Het XXe legioen

Of het nu onder Caligula of Claudius was, de regio waarvandaan de Romeinen op expeditie gingen, moest hoe dan ook veiliggesteld zijn. Dat is waarschijnlijk de reden dat alle forten aan de laatste vijftig kilometer van de Rijn, van Vleuten, Woerden en Alphen tot Valkenburg, met een uitstapje naar Velsen ten noorden van de Rijn, allemaal in dezelfde jaren 39 tot 43 gebouwd zijn. De forten konden de militaire scheepvaart bewaken. Dat pleit voor de twee Britannia-scenario's. De verovering van Britannia was een enorme onderneming die een buitengewone infrastructurele inzet vroeg. Daarbij is duidelijk dat de Rijn een belangrijke rol speelde als aanvoerroute. De vier legioenen kwamen respectievelijk uit Kroatië, Straatsburg, Mainz en Neuss.

De eerste drie gingen vermoedelijk over de weg naar Boulogne, maar het ligt voor de hand dat het XXe legioen uit Neuss ervoor

koos per schip de Rijn af te zakken, om van hulptroepen, materialen en voorraden nog maar te zwijgen. Dat kan een goede aanleiding zijn geweest om die forten langs de Rijn te bouwen. Over een weg langs de Rijn kon in elk geval niet, want die is pas voor het eerst rond 80 tot 85 aangelegd.

Het XXe legioen zou dan bij Valkenburg zijn ingescheept om eerst langs de Noordzeekust af te zakken naar België of Noord-Frankrijk en vandaar de oversteek te maken naar de plek waar de legioenen in Britannia aan land gingen, bij Richborough. Vos: “Het is daarbij heel goed mogelijk dat niet alle vier de legioenen naar Richborough zijn gegaan; dit zou wel een heel grote troepenconcentratie in een klein gebied betekenen. Zo kan het ook zijn dat het XXe ergens oostelijker aan land is gegaan, bijvoorbeeld in Reculver. De Romeinse geschiedschrijver Cassius Dio beschrijft in elk geval dat de legioenen en hulptroepen in drie verschillende ploegen overstaken; het kan heel goed dat er daarbij één vanuit de Rijnmond vertrok.”

Kanaal van Corbulo

Het is mogelijk dat het idee voor het kanaal van Corbulo is ontstaan doordat de buitengaats route van het XXe legioen naar Britannia in 43 niet zo goed beviel. Als je nou eens een heel stuk door het binnenland zou kunnen varen, voordat je bij Domburg uiteindelijk toch noodgedwongen het zeegat naar Boulogne koos?

Vos: “Tacitus schrijft, dat de soldaten aan het slabakken zijn voordat hij het heeft over het graven van het kanaal. Kan het zijn dat ze daarvoor al waren begonnen met het uitdiepen en koppelen van natuurlijke waterlopen, bijvoorbeeld vanaf de Woerd naar de Vliet als voorloper van het Kanaal van Corbulo?” Het is bekend dat dit project niet in één keer is uitgevoerd, maar verschillende

aanlegperiodes kent. Ook is duidelijk dat het kanaal aansluit bij bestaande waterlopen. “De aansluiting naar de Rijn bij Matilo is pas later gegraven. Matilo is voor die vroege periode een minder waarschijnlijke plek, omdat de Romeinen zo'n kanaal het liefst direct achter de strandwal via bestaande waterwegen zouden laten lopen om zo dicht mogelijk bij de kust en de Rijnmond te blijven.”

Een interessant gegeven is, dat er aanvankelijk een geul werd verondersteld op de plek waar het legioenskamp blijkt te liggen. Het is inmiddels duidelijk dat het

kamp tussen twee geulen in lag, die vermoedelijk in de tijd iets verschoven. Na de afbraak van het kamp kwam die geul namelijk zeker op de plek van de noordwestkant van het kamp te liggen. Dat er al een waterloop parallel aan de kust lag, kan een goede reden zijn geweest om het legioenskamp juist op deze plek te bouwen: allemaal aan boord op weg naar Engeland!

Leendert van der Ent

De straat in Valkenburg (9) ; Kerkweg en Sluisweg.

De Kerkweg in de jaren '30 van de vorige eeuw.

De **Kerkweg** is wellicht een van de meest geliefde straten van Valkenburg. Aan deze straat ligt het hart van Valkenburg. Het dorps huis met de sporthal heeft als adres Kerkweg no.3. In het verleden stond hier de lagere school/ kleuterschool. Sinds de jaren '60 van de vorige eeuw vinden de meeste gebeurtenissen die het hele dorp aangaan hier plaats. Oranjefeesten, paardenmarkt, kermis, Bierbengel, toernooien, uitvoeringen, herdenkingen. Allemaal aan de Kerkweg met het dorps huisplein als middelpunt.

Van de straten, die aangeduid worden als weg zijn de Kerkweg en Sluisweg betrekkelijk jong. Aan het einde van de 18e eeuw waren deze nog niet aanwezig. Wel lag er een doodlopend pad

tussen het huis van Weduwe Bol en de grote Watering.

In 1798 werd door de toenmalige kerkmeesters

een pand aan de Straatweg gekocht, dat als pastorie moest gaan dienen.

Dat was waarschijnlijk de aanleiding om aan de tuinzijde van de pastorie een achterpad aan te leggen. Hiermee ontstond er een snelle verbinding tussen pastorie en kerk. Zo hoefde dominee niet om te lopen. Het pad liep van de Broekweg via de steeg langs de Grote Watering naar de Straatweg.

Het pad ligt achter het hek.

Ruim 100 jaar was de Kerkweg niet meer dan een achterpad, maar in 1929 kreeg de weg een echte voordeur in de vorm van een schoolgebouw. Het schoolplein grensde aan de Kerkweg .

lagere school aan de Kerkweg.

Op de grens tussen Hoofdstraat en Katwijkerweg lag een brugverbinding in combinatie met een sluisdeur om bij hoogwater in de Rijn het achterland te beschermen. Vandaar de naam **Sluisweg** (steeg) voor het pad langs het water tussen Kerkweg en Straatweg (Hoofdstraat). Aan de andere kant van het dorp op de grens met de Voorschoterweg was een zelfde constructie aangebracht. De sluisdeur is daar nog aanwezig. In 1825 legde A. Bol de eerste steen van een vermoedelijke verbouwing van de woning met schuur langs de Sluisweg. In 1909 legde J. van

Steijn de eerste steen van de verbouwing van de schuur tot 'feest' zaal.

A.Bol (boven), Van Steijn (onder)

Het verenigingsgebouw werd van 1909 tot 1914 gebruikt door Valkenburgs Harmonie. In de jaren '30 werd de Vries eigenaar en keerde Valkenburgs Harmonie er weer terug en gaf in deze ruimte haar legendarische muziek- en toneelavonden. Vanaf 1939 werd de zaal ook gebruikt als (Gereformeerde) kerk. *Zaal de Vries* was de voorloper van het dorps huis.

links Het zaaltje van de Vries.

Op de kop werd een woning gebouwd. In het huis woonde de palingroker Geerlings. In de oorlogsdagen van 1940 werd de woning ernstig beschadigd en daarom gesloopt. Het betekende het einde van de Sluisweg. Na de oorlog werd de Kerkweg steeds belangrijker. De lagere school en later kleuterschool kwamen en in 1962 werd het dorps huis gebouwd. Een voorziening die uniek was in de regio; een huis voor het hele dorp.

Dorps huis annex sportzaal (1962).

Met het dorps huis deed ook de sportvereniging “De Valken” haar intrede. Deze bestond uit de gymnastiekvereniging, de afdeling tafeltennis en de volleybalvereniging.

Het dorps huis werd overal voor gebruikt. Jubileums, “beat”-avonden (Hooperdepop) voor de jongeren, feestavonden, maar het hoofddoel was de sport. Dat was ook de aanleiding voor de bouw van de sporthal in 1982. Het dorps huis voldeed niet meer aan de eisen.

De sporthal werd met het dorps huis verbonden tot één geheel. Hiermee werd de verbinding tussen Kerkweg en de voormalige Sluisweg afgesloten. De Kerkweg wordt een doodlopende straat, eindigend op het Dorps huisplein.

de kerkweg anno 2020

Henk Imthorn

=====

Bijzondere munt gevonden in centrum van Valkenburg.

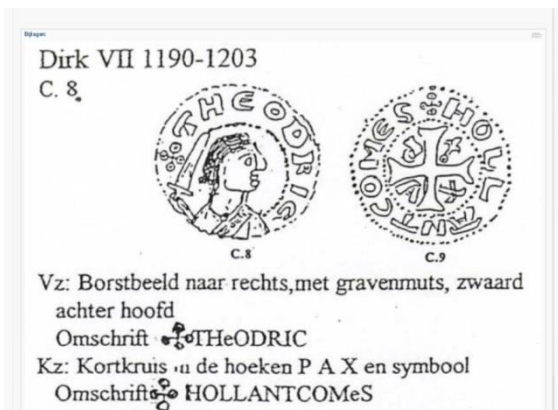
Valkenburg was (is) het walhalla voor hobbyisten met een metaaldetector. Als de archeologen klaar waren, kwamen zij langs om de niet gevonden metalen op te sporen. Zo was het in het verleden. Tegenwoordig zijn de “metaaldetectoren” helpers van de

archeologen. Zo ook de katwijker Rob de Graaf die o.a. bij De Weerdkampen actief was. Een maand terug deed hij onderzoek in het centrum. De opgravingen vonden daar zo'n 70 jaar terug plaats. Wellicht was er wat over het hoofd gezien.

De verrassing was groot toen er naast een cent uit 1952, dubbeltje uit 1948 en een martmuntje, een munt uit de middeleeuwen werd gevonden.

Als je goed kijkt, is te zien een hoofd aan de ene zijde en een kruis op de achterkant. Nog dezelfde dag wist De Graaf te achterhalen om welke munt het zeer waarschijnlijk gaat.

Een specialist heeft de munten gereinigd en het resultaat mag er zijn.

Het is een Hollandse penning uit de 12de/13de eeuw in het graafschap Holland. Muntheer: Dirk VII van Holland (1190 – 1203). Het bleek een schot in de roos. Een dag later werd slechts oud ijzer gevonden.

=====

Stuk grafsteen uit 1697 gevonden

Het huis op de hoek Middenweg / Marinus Poststraat krijgt een ware facelift. Tijdens de verbouwing deed de nieuwe eigenaar Stefan Schippers een bijzondere vondst. In een hoek van de tuin ontdekte hij net onder het maaiveld een brok van een grafsteen uit 1692.

De steen is uit dezelfde periode als de steen, die bij het Castellumplein ligt. In de 17e eeuw werden (belangrijke) personen in de kerk begraven. Bij de sloop in juni 1940 werden brokstukken gebruikt als versterking van walkanten en dus ook in de tuin aan de Middenweg.

Op het steengedeelte wat is gevonden is te lezen

**HIER LEYT B
DIRXZ
NDS COM
RUST D**

1697

De steen is verhuisd naar het depot (baarhuisje) van de vereniging. Wie weet komen we er nog een keer op terug met meer informatie.

=====

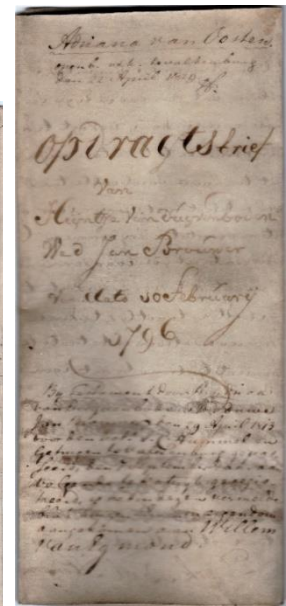
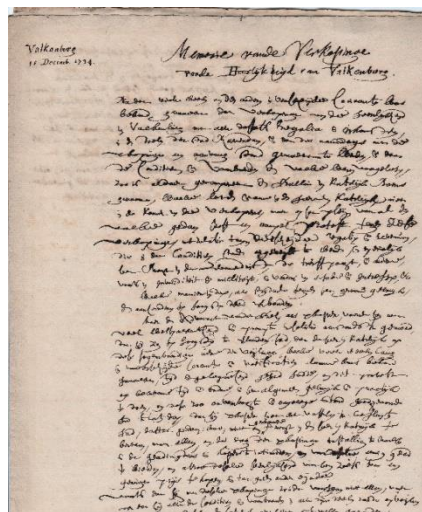
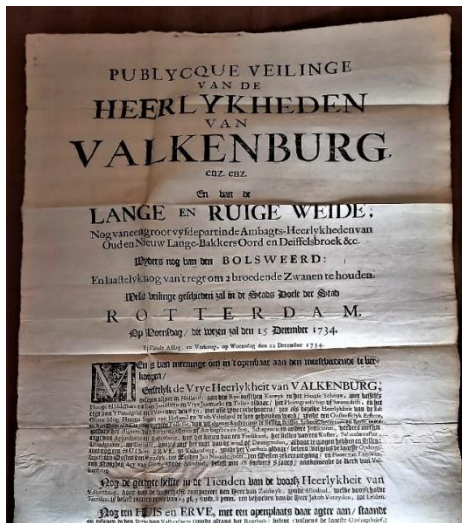
De audiotour der Romeinen

Met een mooi woord de Guidexpresse ; de mobiele gids in de toren. Eén van de nieuwe onderdelen in het torenmuseum. De verhalen zijn in twee talen beschikbaar. De vertalingen zijn gemaakt door Wilma Schuddebeurs. Haar echtgenoot was jarenlang predikant van de

Gereformeerde Kerk van Valkenburg. Wilma is Canadian native speaker. Ze verzorgt al jaren cursussen Nederlands voor internationale bedrijven die hun expats willen voorbereiden op hun werkomgeving in Nederland. De vereniging wil haar vanaf deze plaats hartelijk bedanken voor deze bijdrage.

NIEUWE AANWINSTEN VOOR DE VERENIGING.

Voormalig boekhandel Van de Berg uit katwijk Binnen had nog enkel waardevolle stukken met betrekking tot Valkenburg. Voor een schappelijk prijsje kon de vereniging deze documenten overnemen.

Het gaat om een originele plakkaat van 1734: “ Publycque veilinge van de Heerlijkheid Valkenburg” op 15 december 1734 met de bijbehorende veilingstukken. De stukken moeten nog hertaald worden. Hele maal rechts ziet u een ‘Opdrachtsbrief’, uit 1796. De *opdrachtsbrief* bepaalt de wederzijdse verplichtingen over de verkoop van twee woningen en een erf tussen Dirk Bol en Hendrik Binnendijk. Van deze opdrachtsbrief hebben we gelukkig wel een hertaling.

Een lithografische kaart uit 1855 van Willem Jacob Hofdijk.

“De Nederlanden tijdens de Romeinse overheersching”.

Op deze kaart ziet men duidelijk hoe de inzichten van de Romeinse geschiedenis sinds 1855 in onze omgeving aanmerkelijk gewijzigd zijn.

Op de kaart staat zowel de Brittenburg als Lugdunum aangegeven. Vervolgens komt als derde “stip” (= castellum) Pretorium Agrippina. In de 19e eeuw was men in de veronderstelling dat Lugdunum in Valkenburg lag. “Het kan verkeren”, zei Bredero.

Torenmuseum nog steeds dicht

Nog steeds zijn alle musea weer in Lock down. Het Torenmuseum is ook gesloten. In ieder geval tot eind mei 2021.

Kijk op de website voor nadere informatie.
www.oudvalkenburgzh.nl

*Auteursrecht berust bij Vereniging Oud Valkenburg.
Alle rechten voorbehouden .*

